

นโยบายการปฏิรูปอุดมศึกษาจีน: วิกฤต หรือโอกาสทางการศึกษา*

The Reformation of Higher Education Policy in China: Crisis or Opportunity of Education

วิเชียร ตันศิริคงคล และ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์

บทคัดย่อ

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 เป็นต้นมา รัฐบาลจีนได้ปฏิรูปการอุดมศึกษาอย่างจริงจัง รัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์จีนเชื่อว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีพื้นฐานสำคัญมาจากการศึกษา ตลอดระยะเวลา 40 ปี นโยบายพัฒนาการอุดมศึกษาได้รับการสนับสนุนให้ขยายตัวพร้อมกับการพัฒนาคุณภาพเพื่อให้ก้าวสู่การยอมรับในระดับนานาชาติ ส่งผลให้การอุดมศึกษาของจีนขยายตัวอย่างรวดเร็ว จำนวนมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นผลิตบัณฑิตจำนวนมาก สถาบันอุดมศึกษามีความหลากหลายประเภท เกิดความร่วมมือกับสถาบันต่างประเทศ มาตรฐานการศึกษาของจีนได้รับการยอมรับในแวดวงการศึกษา มหาวิทยาลัยชั้นนำของรัฐจำนวนมากได้รับการจัดอันดับให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำลำดับต้นของโลก งานวิจัยของนักวิจัยจีนจำนวนมากเป็นอันดับสองของโลก

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ที่ขอรับทุนสนับสนุนจากคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2554.

** ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ คณบดี คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

อย่างไรก็ตามก็ได้มีการตั้งข้อสงสัยในแวดวงวิชาการในระดับนานาชาติว่าความสำเร็จของอุดมศึกษาจีนอย่างรวดเร็วนั้นเกิดจากการประเมินผลในเชิงปริมาณ โดยที่ขาดการตรวจสอบด้านคุณภาพของผลงานด้านอุดมศึกษาและงานวิจัย การพัฒนาคุณภาพในด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างคุณธรรม ความซื่อสัตย์ของนักวิจัย รวมถึงการสร้างธรรมาภิบาล และการให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานกับมหาวิทยาลัยให้หลุดพ้นจากการบริหารแบบระบบราชการที่รวมศูนย์ มีการควบคุมสั่งการจากส่วนกลาง ยังคงเป็นปัญหาที่รัฐบาลจีนต้องหันมาให้ความสำคัญมากขึ้นทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ ต่อประชาคมวิชาการในระดับนานาชาติในอนาคต

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ, นโยบายการอุดมศึกษา, การปฏิรูปการอุดมศึกษาจีน, มหาวิทยาลัยของรัฐในจีน

Abstract

The Government of People's Republic of Chinese and Chinese Communist Party have deliberately improved the higher education system in PRC since 1978. With the strong belief that the solidly economic advance comes along with the advance in higher education so the Chinese government have supported the revolutionary in higher education by increasing the number of public university in higher education, pouring massive budget to public universities located in major cities and in the regional, and relaxing their administrative regulation. Within four decades Chinese higher education has acclaimed its success; many leading Chinese public universities have been ranked in world-class universities, and thousands of academic

research papers done by Chinese researchers have been published in many leading academic journals.

However there are bundles of skeptics from both Chinese and western academics about that success; the quality not the quantity of the learning process in Chinese public universities, the academic integrities and the plagiarism that considered by international academic circle as the serious crime is still widely violated in PRC, and the lack of academic freedom in most universities, and lastly the centralization from Beijing that closely regulated, directly and indirectly, most public universities through setting the admission system and controlling the budget process. If Chinese government hopes the international academics to honor and accredit the Chinese higher education, all these setbacks must be urgently solved.

Keywords: Public policy, Higher education policy, Higher education reform in PRC, Chinese public university.

บทนำ

ในรอบทศวรรษที่ 2010 มีการถกเถียงอย่างมากในหมู่นักวิชาการในสาธารณรัฐประชาชนจีนถึงการขยายตัวของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งจำนวนสถานศึกษา จำนวนนักศึกษา และจำนวนหลักสูตรที่เปิดสอน รวมถึงวิกฤติการณ์ด้านการเงินสถานะหนี้สินจำนวนมากของมหาวิทยาลัยของรัฐที่มาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา บทความนี้จะได้เสนอพัฒนาการของการปฏิรูปอุดมศึกษาจีน และสำรวจเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปดังกล่าว พร้อมได้เสนอปัญหาที่เกิดพร้อมกับการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในมิติ

คุณภาพของการศึกษา การวิจัย และมิตีการบริหารจัดการ ตลอดจนแนวทางของรัฐบาลจีนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ประวัติการอุดมศึกษาของจีน

อุดมศึกษาสมัยใหม่ของจีนเริ่มขึ้นในสมัยที่ประเทศปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จักรพรรดิกวางสู (Guangxu Emperor) ของราชวงศ์ชิง (Qing dynasty) ต้องการปรับปรุงประเทศให้มีความทันสมัยเนื่องจากในขณะนั้นจีนพ่ายแพ้สงครามที่ทำกับญี่ปุ่น (Sino-Japanese War) สงครามดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1894-1895 การพ่ายแพ้สงครามได้สร้างความอับอายให้กับผู้ปกครองและประชาชนจีน ภายใต้การแนะนำของ นายเซ็ง สวณไหว (Sheng Xuanhuai) จักรพรรดิกวางสูได้ทรงปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการทหาร อย่างเร่งด่วน ในปี ค.ศ. 1895 มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยไปหยาง (Beiyang University) ขึ้นที่เมืองไปหยาง ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยเทียนจิน (Tianjin University) ในปี ค.ศ. 1897 มีการก่อตั้งสถาบันชีวชี (Qiushi Academy) ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง (Zhejiang University) และในปี ค.ศ. 1898 มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเจียงซี (Jingshi University) ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Peking University) ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบสังคมนิยมในปี ค.ศ. 1949 จีนมีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 227 แห่ง

พรรคคอมมิวนิสต์ได้ปรับโครงสร้างการอุดมศึกษาจากแบบเดิมมาเป็นแบบสหภาพโซเวียต มหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งโดยคณะผู้สอนศาสนา รวมถึงมหาวิทยาลัยเอกชนถูกโอนเข้าเป็นของมหาวิทยาลัยของรัฐ การอุดมศึกษา

ปรับรูปแบบจากเดิมที่เป็นการศึกษาที่กว้างขวางหลากหลาย (comprehensive university) ถูกเปลี่ยนเป็นการศึกษาแบบเฉพาะทาง (education emphasized specialization) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงเป็นการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างความมั่นคงของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยม การก่อตั้งวิทยาลัยเทคนิคเฉพาะทางที่แยกตัวออกมาจากมหาวิทยาลัย แยกงานวิจัยกับการสอนออกจากกัน ในทศวรรษที่ 1950 การอุดมศึกษาของจีนจึงเป็นไปเพื่อตอบสนองกับนโยบายของรัฐบาลเน้นสร้างบุคลากรเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์

การเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองของจีนในช่วงทศวรรษที่ 1950-1960 มีผลกับการอุดมศึกษาอย่างมาก ความผันผวนทางการเมืองจากนโยบายการขยายตัวอย่างก้าวกระโดด (great leap forward) ของจีนในช่วงปี ค.ศ. 1958-1963 มีผลให้จำนวนมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ในปี ค.ศ. 1957 มีจำนวนสถาบันอุดมศึกษา 229 แห่ง ในปี ค.ศ. 1958 เพิ่มขึ้นเป็น 841 ในปี ค.ศ. 1960 เพิ่มขึ้นเป็น 1,289 แห่ง ในปี ค.ศ. 1963 มีการปรับนโยบายการอุดมศึกษาใหม่มีผลให้จำนวนสถาบันการศึกษาลดลงเหลือเพียง 407 แห่ง ต่อมาในปี ค.ศ. 1966 เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม (cultural revolution) ขึ้น ขบวนการเวดการ์ด (red guards) ได้เข้ามาทำให้การศึกษาที่เป็นทางการเมืองของจีนในทุกระดับรวมถึงการอุดมศึกษาต้องหยุดชะงักลง¹ กระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมเริ่มอ่อนลงในช่วงต้นทศวรรษ 1970 ในปี ค.ศ. 1970 รัฐบาลเริ่มผ่อนคลายเป็นมหาวิทยาลัยบางแห่งได้เปิดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม กระบวนการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยยังคงถูกกำกับควบคุมจากกลุ่มชาวนาแรงงาน และทหาร การได้เข้าเรียนนั้นพิจารณาจากเกณฑ์พฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครเป็นหลัก (political-assessed entry)

¹ Ruth Hayhoe. *op.cit.* หนึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวอาจารย์ในมหาวิทยาลัยถูกขบวนการเวดการ์ด ส่งไปใช้แรงงานในภาคการเกษตร อาจารย์บางคนถูกส่งไปใช้ชีวิตเป็นชาวนากว่าสิบปี จึงได้กลับมาสอนหนังสือในมหาวิทยาลัยอีกครั้ง วิชาการทั้งหลายรวมถึงตำราที่ใช้ในการเรียนการสอนก็ถูกทำลายไปมากในช่วงที่มีการปฏิวัติวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงของอุดมศึกษาจีนเกิดขึ้นหลังอสังกรรมของเหมา เจ๋อ ตุง (Mao Zedong) การสิ้นสุดลงทางอำนาจการเมืองของนางเจียง จิง (Jiang Qing) และแก๊งสี่คน (gang of four) การขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของ เต็ง เสี่ยวผิง (Deng Xiaoping) ในปี ค.ศ. 1977 มีการรื้อฟื้นการอุดมศึกษาจีนใหม่ กระทรวงศึกษาธิการประกาศรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาด้วยวิธีการสอบคัดเลือกที่มีมาตรฐาน การสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อแบบใหม่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1977-1979 มีผู้สมัครที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าทดสอบเพื่อศึกษาต่อสูงถึง 18 ล้านคน ในขณะที่มหาวิทยาลัยของรัฐในขณะนั้นรองรับผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาใหม่ได้เพียง 880,000 คน ด้วยวิสัยทัศน์ของ เต็ง เสี่ยวผิง นักศึกษากลุ่มนี้เมื่อสำเร็จการศึกษาได้กลายเป็นกลุ่มคนที่เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจีนในเวลาต่อมา เมื่อ เต็ง เสี่ยวผิง ได้ประกาศนโยบายการเปิดประตู (open door policy) ในต้นทศวรรษที่ 1980³

การปฏิรูประบบอุดมศึกษาของจีน

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 การจัดการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยและระดับวิทยาลัยทั่วประเทศดำเนินการอยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงจากรัฐบาลกลาง การศึกษาในระดับอุดมศึกษาคือการให้บริการภาครัฐอย่างหนึ่งที่รัฐให้การสนับสนุนด้านการเงินผ่านระบบงบประมาณรายจ่ายประจำปีและใช้การบริหารจัดการในระบบราชการทั่วไป การแต่งตั้งผู้บริหารมหาวิทยาลัยในระดับต่างๆ มาจากส่วนกลาง บุคลากรสายการสอนไม่ว่าจะเป็นศาสตราจารย์หรืออาจารย์ คิษย์เก่า รัฐบาลท้องถิ่น รวมถึงชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยแต่อย่างไร

³ Ouyang Kang. "Higher Education Reform in China". *Policy Futures in Education*. 2.1(2004): 141-149.

ด้วยความเชื่อของผู้นำจีนนับตั้งแต่หลังยุคของ เหมา เจ๋อ ตุง ประธานาธิบดีคนแรกของประเทศ (post - Mao era) ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ ต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาการศึกษาของคนในประเทศ เมื่อประเทศใช้นโยบายเปิดกว้างให้เศรษฐกิจของประเทศผนวกเข้ารวมกับระบบเศรษฐกิจโลก แล้ว การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญอย่างมากกับการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีการค้าระหว่างประเทศ รัฐบาลมีนโยบายยกระดับการศึกษาในประเทศโดยเชื่อว่าการพัฒนาการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสร้างความมั่นคงให้กับสังคม เป็นแนวคิดที่เรียกว่า "economic ideology of education"

ในปี 1985 มีการประชุมคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีน (central committee of the Communist Party of China) หรือ CCP ซึ่งเป็นองค์การสูงสุดที่บริหารประเทศ ที่ประชุมได้มีมติให้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของจีน รวมถึงให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายการกระจายอำนาจด้านการอุดมศึกษาจากรัฐบาลกลางไปสู่รัฐบาลท้องถิ่นในช่วงทศวรรษที่ 1980 มีผลให้รัฐบาลท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมในการกำกับดูแลบริหารจัดการมหาวิทยาลัยของรัฐ สามารถยกระดับวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัย และจัดตั้งมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ผู้บริหารรัฐบาลท้องถิ่นมีความเชื่อว่าการมีมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นได้ขยายตัว ภายได้พัฒนาการดังกล่าวส่งผลให้จำนวนมหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มมากขึ้นในอัตราที่น่าตกใจ⁴

ในปี ค.ศ. 1997 จำนวนมหาวิทยาลัยที่ก่อตั้ง ได้รับการสนับสนุนทางการเงิน หรือบริหารจัดการโดยรัฐบาลท้องถิ่นมีจำนวน 655 แห่ง ในปี ค.ศ. 2004

⁴ ดู Ji Zhou. *Higher Education in China*. 2006. p.56

มหาวิทยาลัยเหล่านี้เพิ่มเป็น 1,394 แห่ง เช่นเดียวกันจำนวนวิทยาลัยเอกชนในประเทศก็เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงจากในปี ค.ศ. 1997 จำนวนวิทยาลัยเอกชนในประเทศมีเพียง 20 แห่ง เพิ่มขึ้นเป็น 226 แห่ง ในปี ค.ศ. 2004 ในปี ค.ศ. 2006 ทั้งประเทศมีมหาวิทยาลัยของรัฐที่ดำเนินงานโดยรัฐบาลกลาง เพียง 107 แห่ง จากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทุกประเภทในประเทศรวมกัน จำนวน 2,286 แห่ง⁵

การบริหารมหาวิทยาลัยแบบระบบราชการที่พึ่งพาอาศัยเงินงบประมาณที่จำกัด สไตล์การบริหารงานแบบระบบราชการทั่วไปรวมถึงการบริหารงานที่ขาดการวางวิสัยทัศน์ ท่ามกลางการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบเปิดของจีน (open door policy) ช่วงทศวรรษที่ 1980 ที่มีการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษจำนวนมากในบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทำให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีฝีมือจำนวนมาก การที่ระบบอุดมศึกษาของจีนไม่ได้ผลิตบัณฑิตที่สามารถทำงานในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจดังกล่าว รัฐบาลจีนได้ปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารมหาวิทยาลัยเสียใหม่ โดยสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ รวมถึงสถาบันการศึกษาจากต่างประเทศได้เข้ามาร่วมกันในการพัฒนาปรับปรุงหรือสร้างหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยของรัฐ รัฐบาลกลางของจีนเริ่มอนุญาตให้เปิดสถานศึกษาในระดับวิทยาลัยที่ไม่ใช่ของภาครัฐที่เรียกว่า meibun (people-run college) เกิดขึ้นในจีน

การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ 1990 ทำให้ความต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจีนโดยนายกรัฐมนตรี จู หลง จี (Zhu Rong Ji) มีนโยบายขยายโอกาสด้านการศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น จึงได้อนุญาตให้มหาวิทยาลัยของรัฐ (publicly funded university) ที่มีอยู่เดิมร่วมกับภาคเอกชนที่เป็นองค์การธุรกิจและอุตสาหกรรมกับภาคส่วนอื่นในสังคม ดำเนินการเปิดวิทยาลัยกึ่งรัฐกึ่งเอกชนที่เป็นอิสระ (independent college) ขึ้นโดยอาศัยเงินทุนของมหาวิทยาลัยของรัฐและภาค

เอกชนในการดำเนินงาน ทางการเงินจัดสถานศึกษาเหล่านี้เป็นวิทยาลัยประเภทที่ 2 (second - tier college) บางกรณีมีการเรียกสถานศึกษาเหล่านี้ว่าเป็นอนุวิทยาลัย (sub - college of formal university)

วิทยาลัยเหล่านี้มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการเรียนการสอนมากกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐทั้งด้านกฎระเบียบต่างๆ สามารถปรับตัวเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน คณะกรรมการบริหารของวิทยาลัยมีอำนาจในการประสาทปริญญาให้กับนักศึกษาได้ต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐที่การเปิดหลักสูตรและการประสาทปริญญาเป็นอำนาจตามระบบราชการ นอกจากนี้วิทยาลัยเหล่านี้ได้อาศัยความน่าเชื่อถือจากมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีอยู่เดิม (parent university) โดยคณาจารย์ที่สอนในหลักสูตรเป็นคณาจารย์ชุดเดียวกันกับที่สอนในมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นหุ้นส่วนของวิทยาลัยนั่นเอง นักศึกษาที่สมัครเข้าเรียนในวิทยาลัยเหล่านี้ต้องเสียค่าเรียน (tuition fees) ในอัตราที่สูงกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ

วิทยาลัยเหล่านี้ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นโดยตลอดในปี ค.ศ.2006 ในสาธารณรัฐประชาชนจีน มีวิทยาลัยเหล่านี้จำนวนมากถึง 318 แห่ง มีจำนวนนักศึกษาในระบบมากถึง 1.46 ล้านคน ในขณะที่จำนวนมหาวิทยาลัยของรัฐแบบเดิมและวิทยาลัยเอกชน รวมกันเป็นจำนวน 278 แห่ง มีจำนวนนักศึกษา 1.33 ล้านคน กล่าวได้ว่าวิทยาลัยกึ่งรัฐกึ่งเอกชนที่เป็นอิสระ เป็นคู่แข่งที่สำคัญของมหาวิทยาลัยของรัฐและวิทยาลัยเอกชนในการรับนักศึกษา นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาพิเศษที่เกิดจากการร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีชื่อเสียงกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ การเรียนการสอนโดยคณาจารย์จากทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ความร่วมมือแรกเกิดขึ้นระหว่างมหาวิทยาลัยนานจิง (Nanjing University) กับมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ (Johns Hopkins) ของสหรัฐอเมริกา ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยซีอาน เจียวทง (Xi'an

“ ก่อนปี ค.ศ.1999 การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของจีนนั้น รัฐบาลกลางสนับสนุนทางการเงินให้กับมหาวิทยาลัยเดิมจำนวน นักศึกษาไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนเว้นแต่ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเท่านั้น

Jiaotong University) กับมหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล (University of Liverpool) ของสหราชอาณาจักร หรือความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยชิงหัว (Tsinghua University) กับมหาวิทยาลัยรีดดิ้ง (University of Reading) แห่งสหราชอาณาจักร หลักสูตรความร่วมมือที่เปิดมักเป็นหลักสูตรที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในเรียนการสอน นักศึกษาสามารถนำหน่วยกิตที่เรียนในมหาวิทยาลัยของจีนโอนไปทำการศึกษต่อยังมหาวิทยาลัยต่างประเทศได้ ในปัจจุบันสถานศึกษาแบบนี้ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดีนิยมส่งบุตรหลานของตนสมัครเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยที่เป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศนี้ ถึงแม้ว่าค่าเรียนจะสูงมาก เมื่อเทียบกับบรรดาสถานศึกษาปกติในประเทศจีน⁷

นโยบายของรัฐที่สนับสนุนให้การอุดมศึกษาขยายตัวเป็นผลให้จำนวนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปี ค.ศ. 1978 ที่มีการเปลี่ยนแปลงการวิธีการสมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นต้นมา ระหว่างปี ค.ศ. 1978-1998 อัตราการขยายตัวของจำนวนผู้สมัครเข้าศึกษาต่อเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.1 อัตราการขยายตัวสูงเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วง ปี ค.ศ. 1998-2001 อัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงมากถึงร้อยละ 35.3 โดยในปี ค.ศ. 2001 ผู้ที่สมัครเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยมีจำนวนรวม 4.642 ล้านคน เทียบกับในปี ค.ศ. 1998 ผู้ที่สมัครเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยมีจำนวนรวม 2.086 ล้านคน⁸ การศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้รับความนิยมมากขึ้น ในปี ค.ศ. 1990 ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย คิดเป็นเพียงร้อยละ 4 ของจำนวนผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-22 ปี ในปี ค.ศ. 2005 ตัวเลขได้เพิ่มสูงเป็นร้อยละ 22⁹

⁷ Ouyang Kang. "Higher Education reform in China today". *Policy Futures in Education*. 2.1(2004):141-149.

⁸ National Centre for Education Development Research. 2002 *Green Paper on Education in China: Annual report on Policies of Chinese Education*. 2002.

⁹ Uwe Brandenburg & Jiani Zhu. *Higher Education in China in the Light of Massification and Demographic Change: Lessons to be Learned for Germany*. 2007. p. 21.

สภาพการแข่งขันและหนี้สินของมหาวิทยาลัย

ท่ามกลางสภาพการแข่งขันในบรรดาสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีชื่อเสียงของประเทศเกรงว่าจะไม่สามารถดำรงความเป็นเลิศในทางวิชาการได้ เนื่องจากถูกจำกัดด้วยงบประมาณที่รัฐบาลกลางจัดสรรให้ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในปัจจุบันและลงทุนเพื่ออนาคต มหาวิทยาลัยจึงได้แสวงหาวิธีการต่างๆ เพื่อหารายได้เสริม เช่น การสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและภาคธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองภาคธุรกิจเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยจีหลิน (Jilin University) ได้ทำความตกลงกับ กลุ่มธุรกิจ China Faw Group เพื่อผลิตวิศวกรป้อนโรงงานผลิตรถยนต์ หรือกรณีของมหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Peking University) ได้ลงทุนทำวิสาหกิจของมหาวิทยาลัย (university-based enterprises or spin offs) เพื่อหารายได้จากการนำสิ่งประดิษฐ์จากงานวิจัยมาพัฒนาในเชิงพาณิชย์

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะในภูมิภาค ในทางปฏิบัติเกิดจากปัจจัยสำคัญสองประการ คือ เหตุผลทางด้านการเมืองและเหตุผลด้านธุรกิจ ด้านการเมืองผู้บริหารรัฐบาลในภูมิภาคหรือเมืองต้องการสร้างผลงานด้านการบริหารเพราะพวกเขาเชื่อว่าการสร้างมหาวิทยาลัยจะเป็นการนำความเจริญมาสู่เมือง ทั้งด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ในขณะที่นักธุรกิจเองสนับสนุนผู้บริหารภาครัฐ นักธุรกิจเหล่านี้หวังงบประมาณในการก่อสร้างเมืองใหม่ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยใหม่ (college towns) ซึ่งมักตั้งอยู่ที่ชานเมือง

มหาวิทยาลัยสามัญแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeast Normal University) หรือ NENU เป็นตัวอย่างของความร่วมมือกับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และผู้ประกอบการ NENU เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ 211 มหาวิทยาลัยมีโครงการขยายสถานที่เรียนไปยังที่ว่างเปล่าชานเมือง โดยรัฐบาลกลาง กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคารที่ทำการและอาคารเรียน รัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการประสานเรื่อง

ที่ดินและก่อสร้างอาคารเรียนในราคาที่เหมาะสม ส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างหอพักนักศึกษา การก่อสร้างแล้วเสร็จในเวลาอันสั้น รูปแบบความร่วมมือดังกล่าวของ NENU ถือว่าประสบความสำเร็จเพราะไม่ได้กั๊กเงินมาลงทุนในส่วนของที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

การขยายตัวของจำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษามีเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการที่รัฐนำนโยบายการเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษามาใช้ ทำให้มหาวิทยาลัยของรัฐขยายตัวอย่างรวดเร็ว อัตราการขยายตัวนั้นสูงเกินกว่าที่รัฐบาลกลางจะสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอกับการขยายตัวดังกล่าวได้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและรัฐบาลท้องถิ่นจะร่วมมือกันในการกั๊กเงินจากสถาบันการเงินเพื่อนำมาก่อสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ เป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ในส่วนของนักธุรกิจนั้น นักธุรกิจในพื้นที่ก็ได้รับผลประโยชน์จากการขยายตัวของเมืองใหม่ โดยนักธุรกิจที่มีสายสัมพันธ์กับผู้บริหารรัฐบาลท้องถิ่นมักทราบข้อมูลวงในเรื่องสถานที่ก่อสร้าง นักธุรกิจเหล่านี้จะได้สัญญาการก่อสร้างหอพัก อาคารพาณิชย์ และได้กำไรจากการเพิ่มขึ้นของราคาที่ดินในเมืองใหม่นี้

มหาวิทยาลัยของรัฐจำนวนมากที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นในมณฑลต่างๆ ในการกั๊กเงินมักประสบปัญหาหนี้สินจากการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน และขาดสภาพคล่องทางการเงินในการดำเนินงาน ทั้งนี้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยของรัฐเหล่านี้ยังไม่มีชื่อเสียงด้านวิชาการเพียงพอในการหารายได้อื่นนอกจากค่าธรรมเนียมการศึกษาที่เก็บจากนักศึกษา และมหาวิทยาลัยเหล่านี้พึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นซึ่งไม่เพียงพอจากรายจ่ายประจำ และเมื่อถึงกำหนดต้องชำระคืนเงินกู้ยืม ปัญหาทางการเงินที่มีอยู่แล้วก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้น ถึงแม้ว่าในแต่ละปีจะมีจำนวนนักศึกษาเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษามากขึ้นก็ตาม นักศึกษาจึงสามารถเข้าถึงแหล่งทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา กองทุนเงินกู้ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากรัฐ (subsidized student loans) รายได้ของมหาวิทยาลัยที่มาจากค่าธรรมเนียมการเรียนนั้นไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจริงที่เกิดจากการ

บริหารมหาวิทยาลัย ในปี ค.ศ. 2007 ตัวเลขหนี้สินของมหาวิทยาลัยที่กู้ยืมจากสถาบันการเงินมีจำนวนสูงถึง 33 พันล้านหยวน หรือประมาณ 4.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ (อัตราแลกเปลี่ยนในขณะนั้น)¹⁰

มหาวิทยาลัยจีหลิน เป็นตัวอย่างที่แสดงถึงความล้มเหลวของการบริหารหนี้ที่ผิดพลาดของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศที่เกิดขึ้นในช่วงการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการอุดมศึกษาช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 มหาวิทยาลัยจีหลินเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐขนาดใหญ่ (mega-university) ที่ขึ้นตรงกับกระทรวงศึกษาธิการของจีน ตั้งอยู่ที่เมืองจีหลิน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ มหาวิทยาลัยจีหลินขยายตัวแบบก้าวกระโดดจากการควบรวม (amalgamation) ระหว่างมหาวิทยาลัยขนาดเล็กจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกัน ทำให้มหาวิทยาลัยจีหลิน มีวิทยาเขตมากถึง 8 แห่ง มีจำนวนนักศึกษาเต็มเวลามากถึง 60,000 คน

มหาวิทยาลัยได้กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมาถึง 3 พันล้านหยวน ในระยะเวลาระหว่างปี ค.ศ. 2000-2006 เงินกูนี้นำมาเพื่อใช้ในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ รวมถึงนำมาจ่ายเป็นเงินเดือนให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัย เนื่องจากรายได้ของมหาวิทยาลัยในส่วนของเงินลงทะเบียนของนักศึกษานั้นไม่เพียงพอจ่าย¹¹ การกู้ยืมเงินจำนวนมากส่งผลกับฐานะทางการเงินของมหาวิทยาลัย ในปี ค.ศ. 2005 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยเริ่มต้องชำระดอกเบี้ยเงินกู้ยืมอยู่ระหว่าง 150-170 ล้านหยวนต่อปี ขึ้นกับอัตราดอกเบี้ยที่ขึ้นลงตามสภาวะการเงินของประเทศ รายจ่ายดังกล่าวส่งผลต่อฐานะการเงินของมหาวิทยาลัย

¹⁰ ดู Michael Delaney. *University World News 2007*. Web. <http://www.universityworldnews.com/>. 14 October 2010.

¹¹ ดู Yang Zhong. *Globalization and Higher Education Reform in China*. Web. <http://www.aare.edu.au/05pap/zho05780.pdf>. 21 February 2011.

ในวันที่ 19 มีนาคม 2007 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยออกมาอ้อมรับทางสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นครั้งแรกว่ามหาวิทยาลัยกำลังอยู่ในสภาวะวิกฤติทางการเงินขาดสภาพคล่อง ไม่สามารถจ่ายคืนเงินกู้ได้ตามกำหนด ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นกรณีที่มีความรุนแรงของปัญหามากระทบกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้งระบบ ปัญหาของมหาวิทยาลัยจี๋หลินได้ถูกหยิบยกขึ้นในการถกเถียงอย่างกว้างขวางในประเทศจีน ว่ามหาวิทยาลัยของรัฐจำนวนมากกำลังจะถูกฟ้องร้องให้ล้มละลายหรือไม่¹²

กรณีหนี้สินของมหาวิทยาลัยจี๋หลิน แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของนโยบายการอุดมศึกษาของจีนในช่วงทศวรรษที่ 1990 ถึง 2000 จากการทำรัฐบาลกลางรวมถึงรัฐบาลท้องถิ่นที่ปล่อยให้มหาวิทยาลัยของรัฐขยายตัวอย่างก้าวกระโดดโดยอาศัยเงินกู้ยืม รวมถึงการที่มหาวิทยาลัยของรัฐคงอัตราค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตที่แท้จริง การที่มหาวิทยาลัยของรัฐถูกบังคับด้วยนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐบาลกลางที่ให้มหาวิทยาลัยของรัฐรับนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น¹³ จำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นทำให้มหาวิทยาลัยต้องลงทุนเพิ่มเติมในโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัย ตึกเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน หอพัก รวมถึงการเพิ่มจำนวนบุคลากรสายการสอน การวิจัย การสนับสนุนการเรียนการสอน รวมถึงผู้บริหารในระดับต่างๆ การรับนักศึกษาจำนวนมากจึงเป็นเสมือนกับการขาดเงินทุนในการดำเนินการ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล มหาวิทยาลัยของรัฐจำนวนมากได้หันมากู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินเช่นเดียวกันกับมหาวิทยาลัยจี๋หลิน¹⁴

¹² *China Newsweek*. 9 April 2007.

¹³ ในปี ค.ศ.1990 จำนวนผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-22 ปี ที่สมัครเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามีเพียงร้อยละ 4 จำนวนผู้สมัครขยายตัวอย่างรวดเร็ว ตัวเลขผู้สมัครเข้าเรียนต่อในปี ค.ศ.2007 เพิ่มเป็นร้อยละ 22

¹⁴ Zheng Yongnian. "China's education reform bubble bursts". *Global Times*. 17 June 2009.

มหาวิทยาลัยของรัฐที่กู้ยืมส่วนใหญ่จะขาดความสามารถในการคืนต้นเงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ เมื่อเงินกู้ดังกล่าวเป็นหนี้สินที่ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงิน สถาบันการเงินก็ไม่กล้ายื่นฟ้องต่อศาลให้มหาวิทยาลัยล้มละลาย รวมถึงไม่ยอมเข้ามายึดทรัพย์สินที่เป็นดีกอาคารเรียนของนักศึกษา ดังนั้นภาระการชำระคืนเงินกู้จึงจะตกกับรัฐบาลท้องถิ่นในฐานะผู้ค้ำประกันเงินกู้ของมหาวิทยาลัย ซึ่งรัฐบาลท้องถิ่นก็ต้องหาทางประนีประนอมกับเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน บางครั้งสถาบันการเงินก็ต้องตัดหนี้ดังกล่าวให้เป็นหนี้สูญ หรือตั้งงบประมาณรายจ่ายมาชำระคืนให้กับสถาบันการเงินแทนมหาวิทยาลัย ซึ่งเงินดังกล่าวก็คือเงินภาษีของประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง

นโยบายการสร้างมหาวิทยาลัยของจีนให้เป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก

ในปี ค.ศ. 1992 การประชุมใหญ่สมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 14 เจียง เจ๋อหมิน (Jiang Zemin) ในฐานะเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้ประกาศให้การพัฒนาเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ และการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีความรู้ทางด้านดังกล่าวเป็นวาระแห่งชาติ ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1993 รัฐบาลจีนมีนโยบายการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษาของประเทศ รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นร่วมกันในการเลือกบางสาขาวิชา บางคณะ ในมหาวิทยาลัยของรัฐชั้นนำของประเทศจำนวน 100 แห่ง เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษารองรับศตวรรษใหม่ เริ่มมีการสร้างตัวชี้วัดเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศ (university ranking system) ขึ้นเป็นครั้งแรก นอกจากนี้ยังอนุญาตให้ภาคเอกชนสามารถขอเปิดมหาวิทยาลัยเอกชนได้

ในปี ค.ศ. 1995 พรรคคอมมิวนิสต์ สภาแห่งชาติ และรัฐบาล ได้ร่วมกันประกาศที่จะผลักดันให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าด้วยพัฒนาการความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (revitalizing China through developing science and education) หรือที่เรียกว่า ke jiao xing guo

ความร่วมมือกันของหน่วยงานสูงสุดของรัฐมีผลออกมาเป็นรูปธรรมเป็น “โครงการ 211” ซึ่งโครงการนี้ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาประเทศ ฉบับที่ 9 (1996 - 2000) ภายใต้โครงการดังกล่าวรัฐบาลกลางของจีนได้สนับสนุนทางการเงินกับมหาวิทยาลัยของรัฐที่เข้าร่วมโครงการ โดยมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดอันดับจากรัฐ 100 แห่งแรกจะได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเป็นพิเศษจากรัฐบาลกลาง โครงการ 211 มีส่วนให้การอุดมศึกษาของจีนพัฒนามาตรฐานการศึกษาไปอย่างรวดเร็ว¹⁵

ในวันที่ 4 พฤษภาคม 1997 ประธานาธิบดี เจียง เจ๋อ หมิน ได้ประกาศให้การพัฒนามหาวิทยาลัยของประเทศให้เป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก (world-class university) โดยมีการบรรจุเรื่องดังกล่าวเป็นวาระแห่งชาติด้านการศึกษาที่มีความสำคัญในระดับต้นๆ ของนโยบายสาธารณะของจีน จากนั้นมา คำว่า world-class university ได้กลายเป็นคำที่พูดกันติดปาก (buzzword) ของนักการอุดมศึกษาของจีน จากนโยบายดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยของรัฐจำนวนมากที่มีศักยภาพพอที่จะเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกต่างพากันเสนอแผนงานโครงการจำนวนมากต่อรัฐบาลกลางของจีน เพื่อขอรับการสนับสนุนให้หน่วยงานของตนได้รับเงินเพื่อพัฒนาเป็น world-class university

ในปี ค.ศ. 1998 รัฐบาลจีนได้นำ “โครงการ 985” (985 scheme) มาผลักดันให้มหาวิทยาลัยของรัฐได้พัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก โครงการนี้รัฐบาลกลางจะเป็นผู้ให้เงินสนับสนุนด้านการเงินโดยตรงกับมหาวิทยาลัยของรัฐชั้นนำที่ถูกคัดเลือกจากรัฐบาลกลางว่ามีศักยภาพสูงในการพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ชั้นต้นมีเพียงสองมหาวิทยาลัยเท่านั้นที่ได้รับเลือกเข้าโครงการ คือ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง และมหาวิทยาลัยชิงหัว (Tsinghua University) ซึ่งทั้งสองเป็นมหาวิทยาลัย

¹⁵ Yang Zhong. *Globalization and Higher Education Reform in China*. Web. <http://www.aare.edu.au/05pap/zho05780.pdf> . 21 February 2011.

ชั้นนำของประเทศตามการจัดอันดับของรัฐบาลกลาง¹⁶ มหาวิทยาลัยทั้งสองนี้ได้รับเงินสนับสนุนเงินจากรัฐบาลกลางสูงถึง 1.8 พันล้านหยวน หรือเท่ากับ 225 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (อัตราแลกเปลี่ยนในขณะนั้น)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1999 รัฐบาลกลางได้ขยายจำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการมากขึ้นโดยพิจารณาจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัย โดยมีมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งจีน (University of Science and Technology of China) มหาวิทยาลัยฟูดาน (Fudan University) มหาวิทยาลัยเซี่ยงไฮ้ เจียวทง (University of Shanghai Jiaotong) มหาวิทยาลัยนานจิง (Nanjing University) มหาวิทยาลัยซีอาน เจียวทง (Xi'an Jiaotong University) มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง (Zhejiang University) และสถาบันเทคโนโลยีแห่งฮาร์บิน (Harbin Institute of Technology) เข้าร่วมโครงการนี้ในปี 2006 จำนวนสถาบันการศึกษาที่อยู่ในโครงการ 985 มีจำนวนทั้งสิ้น 37 แห่ง¹⁷

ในปี ค.ศ. 2001 จีนได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก หรือ WTO ผู้นำของประเทศตระหนักดีว่า การเข้าเป็นสมาชิกหมายถึงระดับการผนวกเศรษฐกิจของประเทศเข้ากับระบบเศรษฐกิจโลกที่สูงมากขึ้นในทุกด้าน รวมถึงในด้านการศึกษา เพื่อที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวรัฐบาลโดย

¹⁶ ในปี ค.ศ. 1999 เกิดการควบรวมตัวกัน (amalgamation) ของมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็ง เช่น การควบรวมกันระหว่าง มหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Peking University) กับมหาวิทยาลัยการแพทย์ปักกิ่ง (Peking Medicine University) การควบรวมระหว่าง มหาวิทยาลัยชิงหัว (Qinghua University) กับสำนักศิลปะและภาพวาดจีน (Chinese Art and Painting School) และการควบรวมระหว่าง มหาวิทยาลัยหัวซางแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Huazhang University of Science and Technology) กับมหาวิทยาลัยอื่นๆ จำนวน 3 แห่ง โปรดดู Ouyang Kang. "Higher Education reform in China today". *Policy Futures in Education*. 2.1(2004):146.

¹⁷ Ji Zhou. *Higher Education in China*. 2006. pp. 40.

กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยระดับสูงทั้งที่เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี ไปศึกษาดูงานการบริหารจัดการ และการพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัย ของมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศที่มีความเจริญด้านการศึกษาโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ทั้งนี้ เพื่อนำสิ่งที่ได้พบเห็นมาปรับปรุงมหาวิทยาลัยต่อไป นโยบายการอุดมศึกษาของรัฐนี้ถือเป็นการปรับแนวคิดการบริหารจัดการอุดมศึกษาของประเทศจากเดิมที่เน้นการสร้างสถานศึกษาเฉพาะทางตามแนวของสหภาพโซเวียต (Soviet style subject college) เปลี่ยนมาเป็นการสร้างมหาวิทยาลัยที่มีความหลากหลาย (comprehensive university) ตามแนวทางของประเทศโลกเสรี รวมถึงปรับปรุงโครงสร้างการบริหารองค์กร การบริหารงานบุคคล และการให้เสรีภาพในทางวิชาการกับบุคลากรในมหาวิทยาลัย

ในปี ค.ศ. 2007 สมาคมการศึกษาจีนเพื่อการแลกเปลี่ยนนานาชาติ (China Education Association for International Exchange) หรือ CEAIE ร่วมกับ สมาคมมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการบริจาคที่ดินของสหรัฐอเมริกา (Association of Public and Land Grant Colleges) หรือ APLU จำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการกว่า 20 แห่ง ได้ลงนามความร่วมมือกันในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในระยะยาวเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างกัน

ศาสตราจารย์ฟิลลิปส์ อัลบาค (Phillip G. Albach) ผู้อำนวยการศูนย์อุดมศึกษานานาชาติแห่งวิทยาลัยบอสตัน (Center for International Higher Education) ได้ชี้ว่ามหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกมีคุณลักษณะ ดังนี้ 1. ต้องมีความเป็นเลิศในด้านการวิจัย (excellence in research) 2. คณาจารย์ผู้สอนต้องมีความเป็นเลิศในศาสตร์ที่มีการเรียนการสอน (excellent faculties) รวมถึงต้องมีความมั่นคงในอาชีพการงาน มีผลตอบแทนในการทำงานที่เหมาะสม มีเครื่องมืออุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่เพียงพอ 3. มีบรรยากาศในการทำงานที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในทางวิชาการ (academic freedom) 4. มีอิสระในการแสวงหาความรู้ (freedom to pursue knowledge) 5. มีมาตรการ

ในการสร้างเสริมความเป็นธรรมาภิบาลในหน่วยงาน (internal self-governance) 6. ได้รับการสนับสนุนทางการเงินที่มากเพียงพออย่างต่อเนื่องจากรัฐ (consistent and substantial public financial support)¹⁸

การพัฒนามหาวิทยาลัยของจีนให้เป็นมหาวิทยาลัยระดับโลกอาศัยปัจจัยหลายประการ ปัจจัยเรื่องเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลางอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ การเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกนั้น ประกอบด้วยปัจจัยที่ทางการของจีนและมหาวิทยาลัยต้องพัฒนาอีกมาก เช่น การมีโครงสร้างการบริหารที่มีความเป็นอิสระ การสร้างความเป็นอิสระทางวิชาการ การบริหารงานที่มีธรรมาภิบาล มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่สนับสนุนแนวคิดเชิงวิพากษ์สร้างสรรค์ขึ้นในมหาวิทยาลัย¹⁹ ดังนั้นเพื่อที่จะให้เกิดการบริหารงานที่มีความเป็นอิสระ ในปี ค.ศ. 1999 รัฐบาลกลางของจีนได้ออกกฎหมายการอุดมศึกษา โดยกฎหมายฉบับนี้ให้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานอิสระที่จัดตั้งตามกฎหมาย การบริหารงานของมหาวิทยาลัยเป็นไปโดยอิสระ (independent legal entities) บริหารงานแบบประชาธิปไตย (democratic management) ลดบทบาทของรัฐในการควบคุมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ยังคงมีลักษณะคลุมเครือ การให้อำนาจมหาวิทยาลัยเป็นแบบรูปธรรมขาดความชัดเจน²⁰

¹⁸ ดู Phillip G. Altbach. "The Costs and Benefits of World-Class Universities". *Academe*. 90.2(2004).

¹⁹ ดู Kinglun Ngok. & Guo Weiqing. "The Quest for "World Class University" in China: Critical Reflections". *Journal of Comparative Asian Development*. 6.1(2007): 21-44.

²⁰ Uwe Brandenburg & Jiani Zhu. *Higher Education in China in the Light of Massification and Demographic Change: Lessons to be Learned for Germany*. 2007. p. 21.

นับตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา การอุดมศึกษาและการวิจัยของจีนได้พัฒนาไปอย่างมาก มหาวิทยาลัยชั้นนำของจีนหลายแห่งติดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกของ Times Higher Education-QS World University Rankings ประจำปี 2009 มหาวิทยาลัยชิงหัว อยู่ที่อันดับ 49 ในขณะที่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง อยู่ที่อันดับ 52 รัฐบาลจีนมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนงานวิจัย ในทศวรรษที่ 2000 จีนได้พัฒนางานวิจัยอย่างก้าวกระโดด โดยในปี ค.ศ. 2006 รัฐบาลจีนได้สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาในประเทศสูงถึง 136 พันล้านเหรียญสหรัฐ เทียบเท่ากับ 85 พันล้านปอนด์ จากรายงานของ UK's Department for Business, Innovation, and Skills ซึ่งในปี ค.ศ. 2006 จีนได้ก้าวขึ้นเป็นประเทศที่ลงทุนในเรื่องการวิจัยและพัฒนาสูงมากเป็นอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกา

แม้ว่าการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของจีนเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1978 จีนได้พัฒนาระบบบัณฑิตศึกษาอย่างรวดเร็ว ในปี 2008 จีนก้าวขึ้นเป็นประเทศที่ผลิตบัณฑิตปริญญาเอกมากที่สุดในโลกเหนือกว่าสหรัฐอเมริกา รายงานของ OECD ระบุว่าในระหว่างปี ค.ศ. 1995-2004 จำนวนนักวิจัยของจีนในอัตราร้อยละ 77 ในปี ค.ศ. 2004 จำนวนนักวิจัยจีนมีมากถึง 926,000 คน ซึ่งนักวิจัยส่วนใหญ่จะอยู่ในสายวิทยาศาสตร์ ในปี ค.ศ. 2008 จีนมีบทความทางวิทยาศาสตร์ (scientific papers) คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของจำนวนบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารทางวิทยาศาสตร์รวมจำนวน 271,000 บทความ²¹

ปัญหาการอุดมศึกษาของจีนในปัจจุบัน

ในการแข่งขันความรู้ในระดับโอลิมปิกที่จัดโดย the Program for International Student Assessment หรือ PISA นักเรียนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับรางวัลเหรียญทองโดยตลอด นักเรียนมัธยมศึกษาของจีน

²¹ Kent Ewing. *Betraying Confucius: Academic fraud in China*. Web. <http://www.atimes.com/atimes/China/LA21Ad01.html>. 20 February 2011.

โดยเฉลี่ยมีความรู้ในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา รวมถึง ดาราศาสตร์ สูงกว่านักเรียนในระดับเดียวกันในประเทศ OECD จำนวน 64 ประเทศ ความสำเร็จดังกล่าวแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของการศึกษา ภาคบังคับในประเทศจีน แต่ในการทดสอบความรู้ด้านการสร้างสรรค์ และ จินตนาการ (creativity and imagination) แล้ว นักเรียนจากสาธารณรัฐ ประชาชนจีน ถูกจัดอยู่ในลำดับท้ายในบรรดาประเทศ OECD²²

วัฒนธรรมแบบขงจื้อของจีนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานหลายพันปี ปลุก ฝังให้การศึกษาของจีนเป็นไปในลักษณะที่เน้นการท่องจำ เน้นการเชื่อฟังผู้ อาวุโส และมีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ที่สอน ในปัจจุบันอิทธิพลของการ ศึกษาดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากของจีน ศาสตราจารย์ฟิลิปส์ อัลบาค กล่าวว่ อุปสรรคสำคัญของการศึกษาของจีน คือ วัฒนธรรมที่เลียนแบบอย่าง (culture of emulation) เขาเสนอให้มีการ ปฏิรูปการสอน (pedagogical reform) จากเดิมที่เป็นการศึกษาตามแนวทาง แบบเน้นการศึกษาองค์ความรู้ (passive and knowledge-oriented approach) มาเป็นแบบแนวการศึกษาแบบตื่นตัวและพัฒนาศักยภาพความ สามารถของผู้เรียน (active and capability-development approach) เพื่อให้ เกิดการพัฒนาความเป็นผู้นำ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สร้างสรรค์เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ตามแนวทางอนุรักษ์ แบบขงจื้อมาเป็นการศึกษาแบบเสรีนิยม ไม่ใช่เรื่องที่เปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย ต้องอาศัยการเรียนรู้จากภายนอกมากกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน มหาวิทยาลัย ในเรื่องนี้ ศาสตราจารย์อัลบาค และศาสตราจารย์ ฟิลิปส์ ฮาล ลิงเจอ ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาโทด้านผู้นำการศึกษา เขาเป็นอาจารย์ และอยู่ที่สถาบันการศึกษาแห่งฮ่องกง (Hong Kong Institute of Education)

²² Wei Song. *University pioneers reform of higher education*. Web. http://www.chinadaily.com.cn/China/2010-12/21/content_11735669.htm, 21 February 2011.

รวมถึงสอนที่มหาวิทยาลัยเซี่ยงไฮ้ (Shanghai University) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของจีน ทั้งสองให้ความเห็นตรงกันว่า ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยของจีนและมหาวิทยาลัยชั้นนำของต่างประเทศ เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิรูประบบการเรียนของจีน ศาสตราจารย์ฮาลลิงเจอ กล่าวว่าคุณสมบัติของจีนต้องใช้เวลาอย่างน้อยหนึ่งทศวรรษในการปฏิรูปการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ปัจจุบันการปฏิรูปการสอนเริ่มพัฒนามากขึ้นในหมู่บรรดามหาวิทยาลัยชั้นนำของจีน การสอนเป็นไปแบบสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนแบบเป็นทีม เน้นการศึกษาผ่านกรณีศึกษา

ความร่วมมือทางการศึกษาไม่เพียงแต่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนของอุดมศึกษาของจีนให้เป็นแบบตะวันตก เซอร์โฮวาร์ด นิววี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งลิเวอร์พูล (University of Liverpool) กล่าวว่า ความคิดแนวจิตแบบเสรีนิยมที่มาจากอุดมศึกษาจะเปลี่ยนแปลงสังคมจีนในระยะยาว จีนในฐานะสมาชิกของประชาคมนานาชาติ จะเริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชน (human rights) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (climate change) เขาชี้ว่าเมื่อมีการพัฒนาการศึกษาในประเทศเป็นสังคมบนฐานความรู้ (knowledge-based society) ประชาชนจะเริ่มตระหนักในเรื่องเสรีภาพด้านต่างๆ โดยรัฐบาลจีนไม่สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้

การเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกระดับการศึกษาของจีน ในปี ค.ศ. 2006 มหาวิทยาลัยฮ่องกง (University of Hong Kong) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงและเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่ใน 50 อันดับแรกของมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก เริ่มนำนโยบายรับนักศึกษาใหม่โดยตรงจากนักเรียนที่มีผลการเรียนดีมีคะแนนการสอบเข้ามหาวิทยาลัย (Gao Kao) ในจีนสูง สามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยชั้นนำของจีน เช่น มหาวิทยาลัยปักกิ่ง มหาวิทยาลัยชิงหัว เพื่อที่จะตั้งเด็กที่ฉลาดเข้ามาศึกษาต่อ มหาวิทยาลัยฮ่องกงเสนอที่จะสนับสนุนเรื่องทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนดีเด่นเหล่านี้ในการสัมภาษณ์เพื่อเข้าเรียน ผลปรากฏว่ามหาวิทยาลัยฮ่องกงต้องปฏิเสธเด็กนักเรียนจำนวน 11 คน

เนื่องจากนักเรียนเหล่านี้มีความรู้เฉพาะในเรื่องที่เรียนในชั้นเรียนและมีความรู้ที่เกิดจากการท่องจำมากกว่าความเข้าใจ²³

มหาวิทยาลัยของจีนยังขาดมาตรฐานในการวัดผลการศึกษาเมื่อเทียบกับมาตรฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยชั้นนำในซีกโลกตะวันตก มหาวิทยาลัยของรัฐในจีนไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำหรือมหาวิทยาลัยในระดับมลรัฐมักให้เกิดที่สูงกับนักศึกษา (Grade inflation) ส่งผลให้ประชาคมการศึกษานานาชาติขาดความเชื่อถือในระบบการอุดมศึกษาของจีน งานวิจัยของ ดร.หนิว เจียง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยฉางชุน (Changchun University) และ ดร.มาร์ติน วูฟวี่ อาจารย์ประจำวิทยาลัยเกษตรกรรมซินหยาง (Xinyang Agricultural College) พบว่า ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงตอนเหนือของมหานครเซี่ยงไฮ้ บรรดาคณาจารย์ตั้งแต่ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ ที่สอนหนังสือนักศึกษาในแต่ละรายวิชา ถูกกำหนดว่าผลการศึกษาเป็นดังนี้ ร้อยละ 40 ของจำนวนผู้เรียน ได้ A ร้อยละ 30 ของจำนวนผู้เรียน ได้ B ร้อยละ 30 ของจำนวนผู้เรียน ได้ C น้อยครั้งมากที่นักศึกษาจะได้ผลการศึกษา D เพราะผู้บริหารให้นโยบายว่าผลการเรียนดังกล่าวจะบันทึกกำลังใจของผู้เรียน ส่วนการได้ F นั้นเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้เรียนไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา นอกจากนี้มหาวิทยาลัยของรัฐบางแห่งนำระบบการสอบซ่อม (reexamination) เพื่อให้นักศึกษาผ่านการสอบ²⁴

ปัญหาเรื่องการลอกเลียนแบบงานทางวิชาการ (plagiarism) ถือเป็นเรื่องทุจริตทางวิชาการ (academic corruption) ที่มีความผิดร้ายแรง ในวงการอุดมศึกษาของจีนการให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำ เพราะผู้ที่ทำความผิดดังกล่าวบางรายเป็นผู้บริหารระดับสูงในมหาวิทยาลัย การ

²³ Robert Gordon. *Chinese higher education fails the test 2006*. Web. <http://www.atimes.com/atimes/China/HL21Ad01.html>. 21 February 2011.

²⁴ โปรดดู Niu Quang & Martin Wolff. *CHINA EFL: Grade Inflation in Higher Education*. Web. <http://www.findpdf.us/details-56771.pdf%3Fch>. 21 February 2011.

ดำเนินการกับผู้ลอกเลียนแบบจึงไม่เกิดขึ้น ส่งผลให้จีนกลายเป็นสวรรค์ของพวกนิยมขโมยงานวิชาการของผู้อื่น (plagiarist's paradise) นักวิจัยที่ขาดความซื่อสัตย์ (integrity) และขาดจรรยาบรรณ (ethics) ของการเป็นนักวิจัยที่ดี ถือว่าความล้มเหลวของงานวิจัยเป็นปัญหาอีกประการที่เกิดขึ้นในจีน ทั้งนี้เนื่องจากนักวิจัยมักบิดเบือนผลการวิจัยเพื่อเอาใจเจ้าของทุนวิจัย หรือผู้วิจัยมีส่วนได้เสียกับผลการวิจัยของตน

กรณีของคณะสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง ที่ทำการวิจัยเรื่องผลข้างเคียงทางลบที่เกิดขึ้นจากการใช้สารที่ผสมในทางการเกษตร สารดังกล่าวถูกห้ามจำหน่ายในทวีปยุโรป เพราะผลการวิจัยชี้ว่าการใช้สารดังกล่าวเป็นผลทางลบต่อผู้บริโภค แต่นักวิจัยของมหาวิทยาลัยตรวจไม่พบและไม่รายงานถึงผลเสียดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากกิจการวิสาหกิจของมหาวิทยาลัย (university spin-off) เป็นตัวแทนจำหน่ายสารดังกล่าว

แม้ว่าจีนจะได้อ้างถึงความสำเร็จในด้านการวิจัยและพัฒนาจากการที่มีบทความวิจัยตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมากเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ตีพิมพ์จำนวนมากดังกล่าวก็ถูกวิจารณ์จากแวดวงวิชาการนานาชาติว่าขาดมาตรฐาน มีการปั้นแต่งข้อมูล (fabricating data) ลอกเลียนแบบงานวิจัยของผู้อื่น (plagiarism) และตีพิมพ์ผลการวิจัยที่ผิดพลาด (falsifying) ในปี ค.ศ. 2010 วารสารทางการแพทย์ The Lancet ซึ่งจัดเป็นวารสารที่มีชื่อเสียงของอังกฤษเป็นที่ยอมรับของประชาคมวิชาการนานาชาติได้ตรวจพบงานวิจัยที่นักวิจัยจีนนำมาลงตีพิมพ์นั้นมีการเสนอผลงานวิจัยที่ทุจริต (fraudulent research) ขาดความซื่อสัตย์ในทางวิทยาศาสตร์ (scientific integrity) The Lancet ได้เรียกร้องให้รัฐบาลจีนแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน กรณีดังกล่าวนอกจาก The Lancet แล้วยังมีวารสารระดับโลกอีกเช่น The Nature ที่มีความเห็นต่อนักวิจัยจีนแบบเดียวกันวารสาร The Lancet²⁵

²⁵ Kent Ewing. *Betraying Confucius: Academic fraud in China*. Web. <http://www.atimes.com/atimes/China/LA21Ad01.html>. 20 February 2011.

ปัญหาความไม่สุจริตของนักวิจัยจีน เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้นักวิชาการต่างชาติจำนวนมากไม่ให้ความเชื่อถือกับงานวิจัยของจีน นักวิจัยต่างชาติไม่ชอบเข้าร่วมงานกับนักวิจัยจีนในโครงการวิจัยต่างๆ เนื่องจากเกรงว่างานวิจัยของตนจะถูกนักวิจัยจีนลอกเลียนแบบเอาไปใช้ นอกจากนี้บรรดานักวิชาการจีนจำนวนมากที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ และสอนในมหาวิทยาลัยชั้นนำของต่างประเทศ นักวิจัยจีนที่ทำงานในสถาบันวิจัยขั้นสูงต่างประเทศมักปฏิเสธที่จะกลับมาทำงานในประเทศ เพราะไม่ชอบทำงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยจีนเนื่องจากทราบดีถึงวัฒนธรรมการลอกเลียนแบบดังกล่าว²⁶

ในเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 2009 สมาคมจีนเพื่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (China Association for Science and Technology) หรือ CAST ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติเรื่องการลอกเลียนงานวิจัย จากการสำรวจผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์รวมถึงนักวิจัยจีนที่ทำงานในมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ทั่วประเทศพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งมีความเห็นว่าการลอกเลียนแบบงานวิจัยของคนอื่นเป็นเรื่องปกติ²⁷

รัฐบาลจีนได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2010 กระทรวงศึกษาธิการนำระบบซอฟต์แวร์การตรวจจับการทุจริตลอกเลียนแบบงานวิจัยมาใช้ (anti-plagiarism software) มาใช้ในการตรวจจับการลอกเลียนแบบงานวิจัย มีการตั้งคณะกรรมการจำนวน 35 คน ขึ้นเพื่อดำเนินการป้องกัน ตรวจจับการทุจริตดังกล่าว พร้อมทั้งเพิ่มมาตรการการลงโทษการทุจริตทางวิชาการ (academic fraud) มีโทษตั้งแต่ตักเตือนจนถึงไล่ออกอย่างโรกิตี ศาสตราจารย์เหลา ยี (Rao Yi) คณบดีในมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ได้ตั้ง

²⁶ ในประเทศจีน บรรดานักวิชาการหรือนักวิจัยจีนที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศและทำงานด้านการสอนหรือวิจัยในต่างประเทศถูกเรียกว่าพวกเต่าทะเล (sea turtles)

²⁷ Deng Shasha. *Nearly half of China's science workers think academic cheating is "common"*. Web. http://news.xinhuanet.com/english/2009-07/10/content_11688358.htm. 18 February 2011.

ข้อสังเกตว่ามาตรการดังกล่าวของรัฐบาลจะได้ผลในทางปฏิบัติหรือไม่เพราะในปัจจุบันรัฐบาลจีนเองสนับสนุนเงินทุนจำนวนมากเพื่อการวิจัยและพัฒนา และรัฐบาลคงไม่ยากให้นโยบายดังกล่าวสะดุดลง²⁸

ความเป็นระบบราชการในมหาวิทยาลัยเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการบริหารงานอุดมศึกษาของจีน ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการของจีน (Ministry of Education) ยังคงมีบทบาทอย่างมากในการควบคุมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดการสอบคัดเลือกผู้ที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นผู้กำหนดจำนวนนักศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยที่ขึ้นตรงกับส่วนกลาง ส่วนมหาวิทยาลัยของรัฐที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลในระดับมณฑล รัฐบาลในระดับมณฑลจะเป็นผู้กำหนดจำนวนนักศึกษาที่รับในแต่ละปี รวมถึงเป็นผู้อนุมัติหลักสูตรที่จะเปิดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ

ในเดือนธันวาคม ปี 2010 นายซู ชิงซี ผู้ก่อตั้งและอธิการบดีมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งจินตอนใต้ (South University of Science and Technology) หรือ SUSTC ที่ตั้งอยู่ที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้น ได้กล่าวกับรายการโทรทัศน์ช่อง CCTV ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการยังคงมีบทบาทสูงในการควบคุมระบบอุดมศึกษาของจีนทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ทั้งวิธีการรับนักศึกษา และจำนวนนักศึกษา รวมถึงการอนุมัติผู้สำเร็จการศึกษา มาจากการตัดสินใจของส่วนกลาง

เขากล่าวว่าการรวมศูนย์อำนาจเช่นนี้เปรียบเสมือนการบริหารแบบคอขวด (bottleneck management) ในระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจาก

²⁸ Liu Zhou. Rampant Academic Cheating Hurts China's Ambition. Web. <http://www.cbsnews.com/stories/2010/04/12/world/main6388167.shtml>. 18 February 2011.

ส่วนกลาง (planned economy) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (authorization) จากกระทรวงศึกษาธิการในการเปิดหลักสูตรในระดับปริญญาตรี ใช้เวลาในการพิจารณาถึง 3 ปี แล้วยังไม่ได้คำตอบจากกระทรวงฯ มหาวิทยาลัยจึงได้ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนและรับนักศึกษาโดยตรง จำนวน 50 คน ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้ประชาสัมพันธ์กับบรรดาผู้ที่สมัครเรียนรวมถึงผู้ปกครองว่า หลักสูตรที่เปิดสอนนี้ ยังไม่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ นักศึกษาต้องรับสภาพความเสี่ยงจากการที่มหาวิทยาลัยอาจไม่ได้รับการรับรองหลักสูตรจากส่วนกลาง

นายชู ชิงซี กล่าวว่าย่เทียบเคียงได้กับเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำงานในกระทรวงศึกษาธิการได้ทำให้การได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยบางแห่งเป็นเสมือนการได้ชามข้าวเหล็ก “tiě fàn wǎn” (iron rice bowl) ที่สร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตของนักศึกษา ซึ่งการให้หลักประกันดังกล่าวอยู่ภายใต้การผูกขาดของรัฐบาลกลางที่ให้สิทธิกับมหาวิทยาลัยบางแห่ง โดยผ่านกระบวนการรับรองหลักสูตรและการอนุมัติปริญญาบัตร ระบบชามข้าวเหล็ก ไม่ได้ให้ความเป็นอิสระในการแข่งขันกันในการพัฒนามหาวิทยาลัยตามกลไกการค้าเสรี แทนที่มหาวิทยาลัยจะแข่งขันกันในเรื่องคุณภาพผู้สอน พัฒนาคอร์สให้ทันสมัย กลับต้องไปเอาอกเอาใจกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้การรับรองหลักสูตรของตน

การสอนในหลักสูตรดังกล่าว SUSTC วางมาตรฐานการสอนไว้สูง จำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาประจำเต็มเวลา (full time equivalent students) เท่ากับหนึ่งต่อแปด ผู้เรียนทุกคนได้รับทุนสนับสนุนทางการเงินจากมหาวิทยาลัย เป็นเงินจำนวน 10,000 หยวนต่อปี โดยประมาณเท่ากับ 1,500 เหรียญสหรัฐต่อปี ในขั้นตอนการรับสมัครผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีความกังวลใจว่าจะมีผู้สมัครเรียนในหลักสูตรดังกล่าวนี้หรือไม่ แต่ปรากฏว่ามีจำนวนผู้สมัครเรียนในหลักสูตรดังกล่าวมากกว่า 600 คน ผู้สมัครมาพร้อมกับผู้ปกครอง ในบรรดาผู้ปกครองของผู้สมัครมีเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่วิตกว่าลูกหลานของตนจะเรียนในหลักสูตรซึ่งอาจไม่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการของจีน ทั้งนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่เชื่อว่าความรู้ที่บุตรหลานของตนได้จากการเรียนที่

SUSTC มีประโยชน์ในการทำงานในอนาคต พวกเขาเชื่อมั่นในคุณภาพและชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยว่าเมื่อลูกหลานของเขาสำเร็จการศึกษาออกมาจะสามารถหางานทำได้ง่าย²⁹

ความคิดแบบเสรีนิยมที่เชื่อกันว่าจะนำไปสู่การพัฒนางานวิจัย และทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ (scientific innovation) นั้น อาจจะนำประเทศไปสู่สภาพการปะทะกันในเชิงวัฒนธรรม (cultural collision) ระหว่างกลุ่มคนในสังคม โดยเฉพาะการปะทะกันของกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีแนวคิดความเชื่อเดิมแบบขงจื้อของจีนที่เน้นระบบอาวุโส เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ เชื่อในเรื่องคุณธรรมความดี กับแนวความคิดแบบเสรีนิยมของคนรุ่นใหม่วัยหนุ่มสาวในประเทศ³⁰

นายกรัฐมนตรี เหวิน เจียเป่า ของจีน ในฐานะประธานคณะกรรมการบริการการศึกษา กล่าวไว้ในปี 2008 ว่า การพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศในทศวรรษ 2010 ของจีนต้องประสบปัญหาที่สำคัญหลายประการ การปฏิรูปการศึกษาต้องประสานผลประโยชน์ของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นายวู ซีง รองประธานสมาชิกราชชาชน ที่ชี้ว่า การปฏิรูปการอุดมศึกษาเมื่อดำเนินการในลำดับต่อไป คงต้องพบกับความยากลำบากที่มากขึ้น ปัญหาจะซับซ้อนมากขึ้น อาจก่อตัวเป็นวิกฤติ (dilemmas) โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาเน้นให้มหาวิทยาลัยมีอิสระในการบริหารจัดการ (autonomy) จะมีผลให้มหาวิทยาลัยกับรัฐบาลกลางมีความสัมพันธ์ห่างเหินกันจากที่เคยเป็น เช่นเดียวกันปัญหาการส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดที่เป็นอิสระ หรือความคิดเชิงสร้างสรรค์ (students'

²⁹ Wei Song. *University pioneers reform of higher education*. Web. http://www.chinadaily.com.cn/china/2010-12/21/content_11735669.htm. 21 February 2011.

³⁰ David Cyranoski. "China Debates University Reform". *Nature*. 464.(2007). *Higher Education Issues*. Web. http://www.china.org.cn/china/NPC_CPPCC_2010/2010-03/10/content_19572188.htm. 21 February 2011.

creativity and independent thinking) อาจนำไปสู่ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมืองได้ในอนาคต

สรุป

การปฏิรูปการอุดมศึกษาของจีนนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 เป็นต้นมา เกิดจากพื้นฐานความเชื่อของพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจีน ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนต้องอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาการศึกษาของประเทศ รัฐจึงมีนโยบายด้านการอุดมศึกษาที่ต่อเนื่องในการสนับสนุนการขยายตัวของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาพร้อมกับการพัฒนาคุณภาพของอุดมศึกษาให้ก้าวสู่การเป็นสถานศึกษาชั้นนำในระดับนานาชาติ ตลอดระยะเวลาสี่สิบปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจและการอุดมศึกษาของประเทศได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว จำนวนมหาวิทยาลัยในประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษามีความหลากหลายประเภท มีความร่วมมือกับสถาบันต่างประเทศมากขึ้น มาตรฐานการศึกษาของจีนได้รับการยอมรับในแวดวงการศึกษา มหาวิทยาลัยชั้นนำของรัฐได้รับการจัดอันดับให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำลำดับต้นของโลก งานวิจัยของนักวิจัยจีนจำนวนมากเป็นอันดับสองของโลก

อย่างไรก็ตามก็ได้มีการตั้งข้อสงสัยในแวดวงวิชาการว่าความสำเร็จของอุดมศึกษาจีนนั้นเกิดจากการประเมินผลในเชิงปริมาณ โดยที่ขาดการตรวจสอบด้านคุณภาพของผลงานด้านอุดมศึกษาและงานวิจัย การพัฒนาคุณภาพในด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างคุณธรรม ความซื่อสัตย์ของนักวิจัย รวมถึงการสร้างธรรมาภิบาล และการให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานกับมหาวิทยาลัยให้หลุดพ้นจากการบริหารแบบระบบราชการที่รวมศูนย์ มีการควบคุมสั่งการจากส่วนกลาง ยังคงเป็นปัญหาที่รัฐบาลจีนต้องหันมาให้ความสำคัญมากขึ้นทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ ต่อประชาคมวิชาการในระดับนานาชาติในอนาคต

บรรณานุกรม

- Altbach, Phillip G. "The Costs and Benefits of World - Class 2004 Universities". *Academe*. 90.2 (2004).
- Brandenburg, Uwe & Zhu, Jiani. *Higher Education in China in the Light of Massification and Demographic Change: Lessons to be Learned for Germany*. Gutersloh: CHE, 2007.
- China Education Yearbook*. 2005.
- China Newsweek*. April 9, 2007.
- Cyranoski, David. "China Debates University Reform". *Nature*. 464. (2007).
- Delaney, Michael. *University World News 2007*. Web. <http://www.universityworldnews.com/>. 14 October 2010.
- Ewing, Kent. *Betraying Confucius: Academic fraud in China*. Web. <http://www.atimes.com/atimes/China/LA21Ad01.html>. 20 February 2011.
- Gordon, Robert. *Chinese higher education fails the test 2006*. Web. <http://www.atimes.com/atimes/China/HL21Ad01.html>. 21 February 2011.
- Hayhoe, Ruth. *China's Universities 1895-1995, a Century of Cultural Conflict*. New York: Garland Publishing, 1996.
- National Centre for Education Development Research. *2002 Green Paper on Education in China: Annual report on Policies of Chinese Education*. Beijing: Beijing Education Science Publishing House, 2002.
- Kang, Ouyang. "Higher Education Reform in China". *Policy Futures in Education*. 2.1(2004): 141-149.
- Ngok, Kinglun & Guo, Weiqing. "The Quest for "World Class University" in China: Critical Reflections". *Journal of Comparative Asian Development*. 6.1 (2007): 21-44.

Ouyang, Kang. "Higher Education reform in China today". *Policy Futures in Education*. 2.1 (2004): 141-149.

Shasha, Deng. *Nearly half of China's science workers think academic cheating is "common"*. Web. http://news.xinhuanet.com/english/2009-07/10/content_11688358.htm. 18 February 2011.

Song, Wei. *University pioneers reform of higher education*. Web. http://www.chinadaily.com.cn/china/2010-12/21/content_11735669.htm. 21 February 2011.

Quang, Niu & Wolff, Martin. *CHINA EFL: Grade Inflation in Higher Education*. Web. <http://www.findpdf.us/details-56771.pdf%3Fch>. 21 February 2011.

Universities Face Huge Debts. *University World News*. Web. <http://www.universityworldnews.com/>. 21 February 2011.

Yongnian, Zheng. "China's education reform bubble bursts". *Global Times*. 17 June 2009.

Zhihong, Xu. *Talks about Higher Education Issues*. Web. http://www.china.org.cn/china/NPC_CPPCC_2010/2010-03/10/content_19572188.htm. 21 February 2011.

Zhong, Yang. *Globalization and Higher Education Reform in China*. Web. <http://www.aare.edu.au/05pap/zho05780.pdf>. 21 February 2011.

Zhou, Ji. *Higher Education in China*. Singapore: Thompson Learning, 2006.

Zhou, Liu. *Rampant Academic Cheating Hurts China's Ambition*. Web. <http://www.cbsnews.com/stories/2010/04/12/world/main6388167.shtml>. 21 February 2011.